

Vid långsiktig planering av områdesanvändningen är det viktigt att granska miljöns och naturens tillstånd ur ett övergripande perspektiv med beaktande av såväl boende, näringar, trafik, rörlighet och energi som områdets attraktionskraft. En positiv utvecklingsriktning för miljön har också medfört många andra goda effekter, såsom påverkan på människans hälsa och välbefinnande, matproduktionen och skogarnas tillväxt samt ekonomin över lag.

Den framskridande klimatförändringen påverkar miljöns tillstånd

Fram till år 2050 är det klimatförändringens framskridande som mest påverkar miljöns tillstånd: hur snabbt och vilka utsläppsmål och begränsningsåtgärder som har uppnåtts globalt, hur klimatförändringarna framskrider regionalt och vilka anpassningsåtgärder och vilken ambitionsnivå som gäller för de åtgärder som vidtas i regionen. Klimatförändringen och klimatuppvärmningen framskrider snabbt under 2020-talet och medeltemperaturrekord slås årligen. I Egentliga Finland påverkar det föränderliga klimatet bland annat köldperioderna och snö- och istäckenas tjocklek, samt att tiden då marken är snötäckt minskar medan regnet ökar, särskilt på vintern.

En stor osäkerhet är knuten till minskningen av den biologiska mångfalden, eftersom klimatförändringen påskyndar förlusten av biodiversitet, som initierats av mänsklig verksamhet, och förlusten av biodiversitet förstärker i sin tur klimatförändringen.

Forskarna och forskarsamhället har betonat att **klimat- och naturkrisen bör lösas tillsammans** (bl.a. Pörtner m.fl. 2021). Å andra sidan är det nu nödvändigt att ändra verksamhetsätten på samtliga nivåer inom administration och näringsliv, det vill säga **naturen hör, vid sidan av ekonomin, till beslutsfattandet**. Alla ekonomiska sektorer påverkar förlusten av biodiversitet men de kan också hjälpa till att förebygga den. (Pouta m.fl. 2023).

Forskarna har konstaterat att **vi inte ens nödvändigtvis känner till alla skadliga effekter mänskligheten har på miljön**. På 2020-talet befinner vi oss i en så kallad brytpunkt (tipping point) beträffande naturens bärkraft (Dasgupta 2021). Särskilt temperaturförändringen påverkar i betydande grad miljön, naturen och de ekosystemtjänster den erbjuder.

Den accelererande takten påverkar i betydande grad bland annat resultaten för de åtgärder som görs för miljön. Kimitoöns viktiga satsningar på att förbättra Skärgårdshavets tillstånd genom att minska näringsbelastningarna på avrinningsområdena har resulterat i att havstillståndet sakta förbättrats. Dessutom förändrar det allt varmare klimatet de förhållanden som vi påverkar. Det är viktigt att utföra vattenskyddande åtgärder på avrinningsområdesnivå såväl i jord- som i skogsbruket vilket samtidigt dämpar klimatutsläppen.

Antalet olika skyddsområden och konnektivitet till varandra ska stödjas i planeringen av markanvändningen

I områdesanvändningen bör man, för att nå ett bra tillstånd för miljön, fokusera på att stödja livsmiljöernas konnektivitet genom blågröna nätverk, stödja de ekosystemtjänster som naturen tillhandahåller samt styra markanvändningen till att beakta naturvärdena i stävandet av klimatförändringen och även anpassningen till den. I det havsnära Kimitoön framhävs enhetliga strandzoner i naturtillstånd som via strömmande vatten och skogar förbinds med inlandet. Skyddsområdena ska vara mångsidiga och också ansluta till varandra. När mångfalden i naturen utarmas kan naturens förmåga att producera ekosystemtjänster försvagas, så det är viktigt att

strategiskt granska till vad de minskande naturresurserna kan användas och till vad det lönar sig att använda dem. Med hjälp av ekosystemtjänster garanteras att naturresurserna räcker till för såväl naturen som människan, bland annat vad beträffar matproduktion och tillgången på rent vatten. Med naturbaserade metoder garanteras att samhället är förberett på extrema väderfenomen och de risker dessa medför, såsom översvämningar, stormar och torka.

Markanvändningsplaneringen främjar den positiva utvecklingen av miljön som redan har påbörjats

För att miljöns tillstånd ska vara gynnsamt 2050 har flera positiva steg mot förändring redan tagits i början av 2020-talet, i linje med bland annat de internationella klimatavtalen samt EU:s klimat- och naturmål. Egentliga Finland har som region förbundit sig till kolneutralitet senast år 2035. Det nationella genomförandet av EU:s förordning om restaurering planeras för närvarande, och en strategi för biologisk mångfald i Egentliga Finland håller också på att utarbetas. Alla livsmiljöer som under 2020-talet identifierats ha behov av restaurering ska ha restaurerats före år 2050. Förordningen omfattar våtmarker, ängar, vattendrag, skogar, jordbruksmiljöer, pollinerare och stadsmiljöer. På 2020-talet har man i flera internationella, nationella och också kommunspecifika program angett som mål att vända riktningen för biodiversitetsförlusten och styra verksamheten i en naturpositiv riktning. Också Kimitoöns miljö- och klimatprogram 2022–2030 lyfter fram mångfald i naturen och vattenskydd som viktiga teman. De uppmärksammar att det inte räcker med enbart skyddsområden för att trygga mångfalden, utan naturen bör beaktas i all markanvändning. Kimitoön har redan deltagit i såväl anläggande av skyddsområden som förbättrande av livsmiljöer bland annat i livsmiljöprogrammet Helmi. Det är emellertid bra att stärka åtgärder som stöder målen med beslut på regional nivå som styr markanvändningen och som beaktar att de blågröna nätverken och skyddsområdena hänger samman.

Även om vi har förbundit oss att vända utvecklingsriktningen för biodiversitetsförlusten senast år 2030 (bland annat livsmiljöprogrammet Helmi) **bör bekämpningen av biodiversitetsförlusten ske i all verksamhet, så att nyttan av biologisk mångfald också märks som exempelvis ekonomisk och social nytta.**

Källor:

Dasgupta, P. 2021. The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review. HM Treasury, London. <https://www.gov.uk/government/collections/the-economics-of-biodiversity-the-dasgupta-review>

Pörtner, H.O., Scholes, R.J., Agard, J., Archer, E., Arneeth, A., Bai, X., Barnes, D., Burrows, M., Chan, L., Cheung, W.L., Diamond, S., Donatti, C., Duarte, C., Eisenhauer, N., Foden, W., Gasalla, M. A., Handa, C., Hickler, T., Hoegh-Guldberg, O., Ichii, K., Jacob, U., Insarov, G., Kiessling, W., Leadley, P., Leemans, R., Levin, L., Lim, M., Maharaj, S., Managi, S., Marquet, P. A., McElwee, P., Midgley, G., Oberdorff, T., Obura, D., Osman, E., Pandit, R., Pascual, U., Pires, A. P. F., Popp, A., Reyes-García, V., Sankaran, M., Settele, J., Shin, Y. J., Sintayehu, D. W., Smith, P., Steiner, N., Strassburg, B., Sukumar, R., Trisos, C., Val, A.L., Wu, J., Aldrian, E., Parmesan, C., Pichs-Madruga, R., Roberts, D.C., Rogers, A.D., Díaz, S., Fischer, M., Hashimoto, S., Lavorel, S., Wu, N., Ngo, H.T. 2021. Scientific outcome of the IPBES-IPCC co-sponsored workshop on biodiversity and climate change; IPBES secretariat, Bonn, Germany, DOI:10.5281/zenodo.4659158

Pouta, E., Hiedanpää, J., Iho, A. & Kniivilä, M. 2023. Luonnon monimuotoisuus ja talous: Muutospolkuja Suomessa Dasguptan raportin pohjalta. Naturresursinstitutet. Policy Brief 3/2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-610-8>.

Tyrväinen, L., Halonen, J.I., Pasanen, T., Ojala, A., Täubel, M., Kivelä, S., Leskelä, A.-R., Pennanen, P., Manninen, J., Sinkkonen, A., Haahtela, T., Haveri, H., Grotenfelt-Enegren, M., Lankia, T. & Neuvonen, M. 2024. Luontoympäristön terveysvaikutukset ja niiden taloudellinen merkitys. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 76/2024. Naturresursinstitutet. Helsingfors. 89 s. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/555356>

Tyrväinen, L. 2021. Luonnosta virkistystä ja terveyttä vuonna 2050? <https://www.luke.fi/fi/blogit/luonnosta-virkistysta-ja-terveytta-vuonna-2050>

The Threes Rule. <https://www.330300rule.com/>

Hakanen, T., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2019. Oikeus liikkua: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Helsingfors: Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:2

Övrig litteratur:

Huhta, E. & Melin, M. (toim.) 2023. Ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden vaikutukset luontoon ja luonnonvaratalouteen: Synteesiraportti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 118/2020. Naturresursinstitutet. Helsingfors. 62 s.

Pilli-Sihvola, K., Halonen, J., Meriläinen, P., Laapas, M., Ruuhela, R., Munck af Rosenschöld, J., Hällfors, M., Knuuti, S. & Jaana Sorvali. 2023. Ilmastonmuutokseen liittyvät riskit ja

haavoittuvuudet Suomessa: Tarkastelu kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumis suunnitelman 2030 taustaksi. Valtioneuvoston julkaisu 2023:72. Helsingfors. 140 s.